

Csak tíz éven aluliaknak

A rajzfilm valahogy eltűnt a látóhatáron.

Először azt hittem, hogy csak az én látóköröm változott meg, hogy más utakon járok és innen a három kis malac, a Hófehérke, a búbajos mackók, Popeye meg a többiek már nem láthatók, és elkezdtem keresgélni. Jóformán semmit sem találtam. Nincsenek, eltűntek.

Valamikor a rajzfilmek, vagy ahogyan hívtuk őket, a trükkfilmek úgy kapcsolódtak a nagyfilmhez, mint a görög színházban a szatírdjátékok a tragédiákhoz. Öt percgig neveltünk azon, hogy milyen kalandjai estek Popeye-nek a kísértethajón, mindaddig, míg az életmentő spenótot meg nem ette, aztán jöhetett a dráma. Mellékesen szólva azt hiszem, hogy Popeye születésének és kalandjainak legközvetlenebb ihletője valamelyik nagy amerikai konzervgyár lehetett, amely így akarta eladni gyártmányait, de akkor ezzel nem törődünk. És lehet, hogy ebben nincs is igazam, lehet, hogy a neveltetés, a vidám mesélés kedve hozta világra ezeket a filmeket.

Vagy emlékszem arra, amikor a »Viva Villa«-t láttam. Valace Beery, a gyúrtarcú, megnyerő mosolyú, medvemozgású színész játszotta a főszerepet. Durrogtak a pisztolyok, vágattak a paripák, robogott az egész film. Előtte ugyanezt a »Viva Villa«-t láttuk rajzfilmen. Itt is egy gyúrtarcú, medvemozgású figura játszotta a főszerepet, itt is durrogtak a pisztolyok, itt is fékezhetetlen indulatok szabadultak fel, csak egy kicsit másképpen. A főszereplő belélt egy gerendába, aztán kipördörte a lova farkát, mint egy cipőfűzőt és átfűzte a hatalmas lyukon, masnira kötve, hogy el ne vágta a tüzesvérű állat.

Mi lehet ezekkel a filmekkel, hova tűntek, hol vannak, csinálnak-e még valahol a világban ilyesmit, ha igen, miért nem látjuk őket, ha nem, akkor miért nem?

Azt is kérdezhetném, hogy néhány jelentős eredmény után (pl. A

kiskakas gyémánt kracjárja) hova lett a magyar rajzfilmgyártás?

Eltűntek talán azok a hahotázó, könnyekig kacagó gyerekek és felnőttek, akiknek ezek a huszadik századi szatírdjátékok készültek? Ennyire megkomolyodott talán a világ?

Nem hiszem.

Mese mindig kellett és mindig kell. Aztán itt vannak a gyerekek. Milyen filmet nézzenek meg hat és tíz év között? Persze van néhány kitűnő mesefilm (szovjet és német filmekre gondolok, olyanokra, mint a Kővirág és mások), és itt vannak Trnka csodálatosan művészi cseh bábui, de azt hiszem, hogy ez mind kevés.

A gyerekeknek adni kell valamit.

Arra még csak gondolnak a filmforgalmazó vállalatok és a filmpolitika vezetői, hogy mit nem nézhetnek meg a tizenhat éven aluliak, de arra csak nagyon kevéssé, hogy mit nézzenek meg a tíz éven aluliak. Pedig törődni kell velük.

Az UNESCO nemrégiben érdekes tanulmánykötetet adott ki a film és a fiatalok kérdéséről. Tele tényekkel, adatokkal, statisztikákkal. Olyasmi derül ki ebből a kötetből is, hogy szerte a világban kevés a fiataloknak készült film, még kevesebb a gyerekeknek készült.

A rajzfilm olyan, mint a mozgó képeskönyv, nagyon nagy hatású nevelési eszköz. Ha egy hat-hétéves kislánynak vagy kisfiúnak meg akarom magyarázni, hogy a hazugság hogyan növekedik megállíthatatlanul és egyre lombosodva, akkor mindig a Pinocchióból mesélek. Mert ott van az, hogy amikor Pinocchio hazudik, az orrából először egy kis ágacska bújik, aztán növekszik, mint egy fa, lombosodik, terebélyesedik, fészket raknak benne a madarak. Tömör, felejthetetlen kép.

Ilyen képeket szeretnék mutatni a gyerekeknek.

És szeretnék egy olyan mozit is látni, ahol ez van kiírva: »Csak tíz éven aluliaknak!«

S. I.

